

PAWEŁ GÓRSKI – Autor specjalizuje się w prawie ochrony środowiska i gospodarki odpadami

Zmiany w gospodarce odpadami są nieuniknione

W połowie 2014 roku nastąpi najprawdopodobniej kolejna nowelizacja ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach. Na jej kształt największy wpływ będą mieli eksperci resortu środowiska. Jednak wciąż pojawiają się nowe propozycje w tym zakresie.

Potrzeba zmiany przepisów dotyczących gospodarowania odpadami komunalnymi wynika przede wszystkim z **decyzji Trybunału Konstytucyjnego. W wyroku z 28 listopada 2013 r.** (sygn. akt K 17/12) sędziowie stwierdzili, co prawda, zgodność z Konstytucją RP większości kwestionowanych przepisów ustawy z 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (dalej: u.c.p.g.), w wersji obowiązującej od 1 lipca 2013 r. Uznali jednak, że istnieje **potrzeba doprecyzowania art. 6k u.c.p.g. poprzez określenie maksymalnej wysokości opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi.** Artykuł 6k jest więc zgodny z Konstytucją RP, a jedynie w zakresie, w jakim nie przewiduje maksymalnej wysokości opłaty (pominięcie ustawowe), jest niezgodny z normami wyrażonymi w ustawie zasadniczej. Ponadto TK **nałożył na ustawodawcę obowiązek zmiany przepisów o zwolnieniach przedmiotowych i dopłatach** w terminie 18 miesięcy od daty ogłoszenia sentencji wyroku. Teoretycznie Sejm ma więc czas na uchwalenie zmian do połowy przyszłego roku.

Inicjatywa poselska

Niezależnie od nieznacznych zmian w u.c.p.g., których dokonanie wymusza wyrok TK, od momentu rozpoczęcia funkcjonowania nowych zasad w gospodarowaniu odpadami komunalnymi, podnoszone są przez różne środowiska głosy o potrzebie dokonania korekt w dotychczasowym modelu.

Opracowanie poselskiej wersji projektu zmiany u.c.p.g. zapowiada m.in. grupa posłów Platformy Obywatelskiej. Wśród założeń do tych zmian jest np. wprowadzenie **obowiązkowej segregacji odpadów dla wszystkich właścicieli nieruchomości.** Wówczas nie byłoby możliwości rozdziału stawek opłat śmieciowych na niższą (dla selektywnie zbierających odpady) i wyższą (dla niesegregujących), a brak segregacji śmieci skutkowałby nałożeniem kary administracyjnej. Proponowane rozwiązanie tłumaczone jest tym, że różnice w opłatach między zbiórką selektywną a nieselektywną są obecnie w wielu przypadkach zbyt niskie, by zachęcić mieszkańców do segregacji, a to przekłada się na osiągnięcie wymaganych poziomów recyklingu.

Posłowie chcą też doprecyzować, by w przypadku **zmiany miejsca zamieszkania** dana osoba płaciła za odpady powstałe w miesiącu, gdy odbyła się przeprowadzka, tylko w jednej gminie, to jest tej, na obszarze której przeważałaby liczba dni zamieszkiwania w tym miesiącu. Parlamentarzyści planują też **uściślenie danych, o jakie w deklaracji może pytać gmina** (zgodnie z wytycznymi Generalnego Inspektora Ochrony Danych Osobowych).

Wobec skarg małych gmin **niewykluczone jest też wskazanie naczelników urzędów skarbowych jako organów właściwych do egzekucji opłaty śmieciowej.**

Ciekawym pomysłem, choć trudnym do wykonania w praktyce, jest wprowadzenie rozwiązania wzorowanego na przepisach o zatwierdzaniu taryf za wodę i ścieki. Rozwiązanie to miałyby stwarzać **mechanizm kalkulowania stawki opłaty na podstawie rzeczywistych kosztów funkcjonowania systemu** gospodarki odpadami w gminie, których rodzaje i sposób liczenia mogłoby precyzować rozporządzenie wykonawcze do u.c.p.g. Miałyby to w konsekwencji zapobiegać sztucznemu (politycznemu) zaniżaniu wysokości opłaty, jaka jest ustalana dla mieszkańców.

Wobec skarg małych gmin niewykluczone jest też wskazanie naczelników urzędów skarbowych jako organów właściwych do egzekucji opłaty śmieciowej.

Inne propozycje

Wśród głosów domagających się zmian należy odnotować Stanowisko XIV Kongresu Gmin Wiejskich RP w sprawie wdrażania systemu zagospodarowania odpadów

komunalnych oraz niezbędnych zmian w u.c.p.g. Zrzeszone w **Związku Gmin Wiejskich RP** gminy postulują m.in., aby w trybie pilnym odstąpić od obligatoryjności przetargów na odbiór i zagospodarowanie odpadów i stworzyć możliwość zlecenia tych zadań własnemu podmiotowi (zamówienia *in house*) oraz odejść od różnicowania stawek, a tym samym od podziału odpadów na segregowane i niesegregowane.

Gminy wiejskie chcą także zmiany systemu naliczania i windykacji opłat poprzez stworzenie możliwości fakultatywnego przekazywania naczelnikom urzędów skarbowych kompetencji egzekucyjnych w zakresie egzekucji opłat w gminach małych, ustawowe ustanowienie jednolitego wzoru deklaracji, doprecyzowanie przepisów dotyczących dopłat i zwolnień przedmiotowych oraz odstąpienie od stosowania zasady dokonywania wpłat w formie przelewu bankowego wyłącznie z rachunku podatnika.

Także **Krajowa Izba Gospodarcza w Warszawie** (KIG), zrzeszająca m.in. przedsiębiorców z branży zbiórki i zagospodarowania odpadów, przedłożyła 16 stycznia br. Ministerstwu Środowiska swoje propozycje zmian w u.c.p.g. Opisując negatywne zjawiska występujące obecnie i diagnozując ich przyczyny oraz oceniając ich wpływ na funkcjonowanie systemu, KIG postuluje np. rozdzielanie przetargów na odbiór i zagospodarowanie odpadów (przetarg na odbiór odpadów powinien być przy tym dostępny dla większej liczby operatorów).

W odrębnym postępowaniu dla wyłonienia regionalnych instalacji przekształcania odpadów komunalnych (RIPOK) dla gminy powinny być zaś narzucone dodatkowe, pozacenowe kryteria wyboru najkorzystniejszej oferty: 50% cena, 30% za poziom technologiczny instalacji zapewniającej hierarchię postępowania z odpadami (RIPOK powinny mieć nadawaną kategorię A, B lub C przy wpisywaniu do wojewódzkiego programu gospodarki odpadami – WPGO), 20% za zapewnienie ograniczenia kierowania odpadów do składowania. Izba chce też ustawowego doprecyzowania standardów w zakresie zbiórki selektywnej odpadów oraz wypracowania odrębnych rozwiązań przy odbiorze odpadów z dużych nieruchomości niezamieszkałych.

Ze względu na brak monitorowania przez gminy przewozu odpadów do RIPOK, a także brak ilościowej i jakościowej weryfikacji odbieranych odpadów, wysuwana jest również potrzeba zmotywowania gmin do lepszej kontroli drogi odpadów do wyznaczonych instalacji.

Uwagi Krajowej Izby Gospodarczej dotyczą również działalności RIPOK oraz instalacji zastępczych. Tutaj

występuje potrzeba wprowadzenia skuteczniejszych mechanizmów kontrolno-nadzorczych (doprecyzowania aktów wykonawczych, przegląd i weryfikacja instalacji wpisanych do WPGO, monitorowanie wejścia i wyjścia odpadu z instalacji, kontrola wojewódzkiego inspektora-tu ochrony środowiska).

Ministerialny zespół

Wydaje się jednak, że ostateczny wpływ na kierunek proponowanych zmian w u.c.p.g. będzie miał resort środowiska. Zarządzeniem nr 6 z 16 stycznia 2014 r. Minister Środowiska powołał, jako swój organ pomocniczy, **Zespół do spraw analizy wdrażania ustawy o utrzymaniu czystości i porządku w gminach**. W jego skład weszli eksperci, którzy są przedstawicielami środowisk związanych z funkcjonowaniem u.c.p.g. (m.in. przedstawiciele miast, gmin wiejskich, urzędów marszałkowskich, właściciele nieruchomości oraz przedsiębiorców realizujących zadania przewidziane w ustawie, a także prawnicy). W pracach tego gremium, jako doradcy, będą mogli też brać udział przedstawiciele administracji państwowej, samorządów czy środowisk naukowych i gospodarczych. Zadaniem powołanego zespołu są:

- analiza aktualnego stanu gospodarki odpadami komunalnymi,
- dokonanie identyfikacji problemów związanych z wdrażaniem systemu i wypracowanie propozycji rozwiązań,
- opracowanie propozycji zmian legislacyjnych i organizacyjnych w zakresie gospodarowania odpadami komunalnymi.

To ostatnie zadanie ma być ukończone do 30 maja br.

Uwagi te są gromadzone i publikowane na stronie www.naszemiesci.pl. One także zostaną przekazane do rozpatrzenia zespołowi do spraw wdrażania ustawy.

Niewątpliwie ministerialny zespół powinien dokonać rzetelnej analizy stanu istniejącego i zarekomendować zmiany, które usprawnią system gospodarki odpadami komunalnymi. Zmiany te nie powinny być jednak prostym przeniesieniem do ustawy większości postulatów formułowanych przez poszczególne środowiska, gdyż są one artykułowane z punktu widzenia (interesu) uczestników systemu, którzy odgrywają w nim konkretne role. Decydenci powinni natomiast szczególnie uważnie przeanalizować powtarzające się postulaty. ■

PODSTAWA PRAWNA

- art. 6k ustawy z 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (j.t. Dz.U. z 2013 r. poz. 1399; ost. zm. Dz.U. z 2013 r. poz. 1593)